

MATRIKULA BRATOVŠTINE SV. SAKRAMENTA U ŽUPI KLIS

Marijan Ivan Čagalj

U duhu višestoljetne tradicije zapadne crkve udruge vjernika bratovštine, zvane još i skule, škole, osnivale su se i djelovale ne samo po gradovima i u znatnijim vjerskim središtima gdje ih je bivalo i više — ponegdje i na desetke a različitih staleških obilježja — već su osnivane također i u malim, pa i u sasvim siromašnim župama. U težačkim i pastirskim središtima bratovštine su imale isključivo devocionalne ciljeve — promicanje pobožnosti, skrb za crkvu ili za određeni oltar i uz to međusobno bratimsko odnošenje, te obnašanje i pridržavanje pravila iz statuta ili matrikule dotične bratovštine.

Pravila koja sadrži matrikula kliške bratovštine ili skule sv. Sakramenta što ih donosimo ovdje u svojoj su osnovi slična pravilima inih, još starijih i znatnijih bratovština po dalmatinskim mjestima, o kojima su povjesničari napisali niz članaka i potanjih radnji.⁴

Ne raspoložemo točnim podacima o dataciji osnutka bratovštine sv. Sakramenta na Klisu, ali se zna da ona ovdje postoji i djeluje u 18. i 19. stoljeću, pa sve do pod kraj četvrtog decenija našega vijeka.

Budući da nekadašnja bratovština danas više ne postoji, to ni njezina matrikula nema više nekoga stvarnog značenja. Zaslužuje respekt kao dokument ovdašnje prošlosti, a privlači pažnju ponajviše kao jezična zanimljivost s kraja 18. stoljeća, kao lingvistički dokument iz ovoga govornog prostora za vrijeme mletačke uprave i službenog talijanskog jezika.

Kliška je, naime, matrikula ispisana hrvatskim jezikom a rukopisom prilično vještim. Sam rukopis o kojemu je riječ odlikuje se makar i ne odveć školovanom ali osebujnom jedrom kaligrafijom kitnjastih zavijutaka, naročito na slovima koja svojim oblikom dopuštaju pisarevu peru donekle prirodnu igru logičnog svijanja spiralnih vitica. Pisar te matrikule svoju vitičastu kaligrafiju gradi i ukrašava ponajviše onim dijelovima malih slova *g* i *p* što se pišu ispod crte.

Imamo dva rukopisna teksta Kliške matrikule. Jedan je ispisan na pergamenskom papiru — foliji formata 54,8 × 78,5 cm. Cijela ta površina

simetrično je podijeljena po dužini na četiri polja, dva središnja — svako po 18 cm širine i dva pokrajnja — lijevo rubno i desno rubno po 9 cm širine. Na dva središnja polja ispisana su u cijelosti sva pravila bratovštine po poglavljima, redom od broja 1—21. U rubnim, pokrajnjim poljima s lijeve i desne strane pod jednakom numeracijom od 1—21, napisani su kratki sažeci, u neku ruku naslovi svih poglavlja koja su opširnije prikazana u glavnome tekstu središnjih polja.

Očito je da je namjena tako ispisane matrikule bila ta da je bratimi mogu imati pred očima čitavu kad je to od potrebe, i da ne zaborave na što ih obvezuje.

Tekst te matrikule ispisan je u dva središnja susjedna polja sinoptički i grafički podjednako simetrično, na više od dvije trećine ukupnog površinskog prostora, a preostala trećina prostora rezervirana je za zaključak.

U zaključku se navode izrazi slavljenja i hvaljenja Sakramenta i Blažene Djevice Marije. »SLAUA CAST I POSTEGNE PRISUETOMU SAKRAMENTU U UIKE I UAZDA BLASENOI D. M. OD UZNESEGNIA UIKON.«

Uz to sam tumač matrikule Ivan Čulap bilježi i sebe, svoje ime i to dva puta, na dva dekorativna stupca.

Zanimljivo je, naime, da pisar listinu matrikule na svoj način ukrašava. On svečani zaključak matrikule ispisuje majuskulnim slovima i to slažući ih u posebne grafičke grupe, uokviruje ih grafičkim crtežom, sve zajedno uokviruje u cjelinu objedinjena crteža, barokno kitnjastih formi. Pisarev osjećaj za formu nadilazi njegovu stvarnu crtačku spretnost, što posebno ilustrira pedesetak naivno nacrtanih ptica. Te su ptice dane tipski. Za našega pisara kaligrafa ptica je jedva prepoznatljiva, svedena je na neku svoju iskonsku formu te pisar malne pedeset puta ponavlja u istom položaju, u profilnom stavu svoju pticu i to s glavom na lijevoj, a repom na desnoj strani. On tako pticu ne riše nego je u stvari »piše« kao što se slovo piše na svoj ustaljen i nepromjenljiv način. Naročito je to ovdje upadno zato jer je sva ta škrivanska grafička kompozicija koncipirana strogo simetrično, te bi bilo samo po sebi razumljivo da ptice razvrsta simetrično, jedne u lijevom, a jedne u desnom profilnom stavu.

Najvjerojatnije je da je potpisani Ivan Čulap, koji se bilježi kao tumač matrikule, ujedno i pisar ovoga rukopisa, a to što kaže da je istumačena iz jezika *latinskoga* može značiti iz jezika *talijanskoga*, kao što se, naime, naš hrvatski jezik od talijanske strane imenovao *ilirskim*, tako se i talijanski od naše strane imenovao *latinskim* jezikom. Osim toga je, čini se, spomenuti Čulap domaći čovjek, Klišanin, jer i danas na Klisu žive njegovi prezimenjaci Čulapi. Prema arhivskim dokumentima što ih navodi Lovre Katić pišući o povijesnim prilikama kliškog područja, glagoljaš *don Ivan Čulap* župnik je kliškog Varoša upravo u vremenu iz kojeg potječu i rukopisi Kliške (Čulapove) matrikule.³

Kao treća napomena zaključnica navodi se i potpuna zakonitost ove matrikule budući da je dvostruko potvrđena od mjesnih nosilaca i čuvara vlasti i zakona. »I OVA MATRIKULA ZGOR ISPISANA OSIM POTUEREGNIA GOSPODINA PROUIDURA PETRA MOROSINCA BI IOSTER POTUREGENO OD GOSPODINA GENERALA NICOLE ERICCE.«

Na kraju svega navodi se i datacija koja zbog oštećenja nije u cijelosti čitljiva: »GODISCIA GOSPODINOVA NA SES...«. Imamo međutim godinu navedenu u samom naslovu — 1794.

Drugi rukopisni tekst kliške matrikule nalazi se u administrativnoj knjizi bratovštine kliške crkve, u *Libro ... Dalla Chiesa dal Borgo ... principio dall anno 1742—1764*. Ispisan je od iste ruke, iste 1794. godine, a mjeseca svibnja na 18.

Valja napomenuti da su svi ostali tekstovi u toj knjizi različitih sadržaja (pravilnici, zapisnici, potvrde, izvještaji) pisani talijanskim jezikom i rukopisima različitim od rukopisa Čulapove matrikule. Hrvatski tekst matrikule ispisan je u toj knjizi tridesetak godina kasnije od svega što je u njoj zapisano. Prethodni list cijele knjige svoj inventarni pregled datira 1764. godinom.

Naš prijevod matrikule ispisan je na sedam stranica koje su u prvom dijelu knjige vjerojatno u tu svrhu i bile predviđene, rezervirane, a na istome mjestu nekoliko stranica što slijede ostalo je zauvijek neispisano.

Tekst iz navedene knjige kao prvo na čitavoj jednoj stranici podijeljenoj u dva polja donosi, pod numeracijom arapskih brojkki od 1—21, kratke sadržaje svih poglavlja. Na stranicama koje slijede niže se sav daljnji tekst matrikule po poglavljima, a pod numeracijom rimskih brojeva od I—XXI.

Završno poglavlje ostalo je nedovršeno — krnje: »*Da uosak i ostala robba crkovna imadu stati zatuoreno pod ključima, koi imadu pak stati u onoga kogase ...*«

Izostao je tako i zaglavni tekst zajedno i sa Čulapovim potpisom, koji se tako temeljito potpisao na velikoj matrikuli.

Na velikoj matrikuli svaki stupac teksta naslovljen je majuskulnim naslovom *U IMME BOGA AMEN*, a u knjizi istim naslovom naslovljena je svaka tekstovna stranica matrikule.

U poredbi ovih dvaju tekstova uočavamo tek nekoliko neznatnih razlika. Uglavnom su to sitnije izričajne, jezične inačice.

U cjelovitom tekstu što ga donosimo uzeli smo u obzir jezično zanimljiviji i cjelovitiji takav detalj te smo ga ugradili u cjelinu.

Primjerice u XIII poglavlju Velike matrikule kaže se: »... *a sui ostali Bratimi imadu siditi suaki na suoie misto a ne prioditi t a m o a m o priokucie zborske ...*«

U istom poglavlju matrikule iz naveden knjige čitamo: »... *a sui ostali Bratimi imadu siditi s'm i r o m suaki na suomu mistu a ne prioditi prikucie zborske ...*«

U našu redakciju teksta uzeli smo iz prve zanimljiviji detalj *t a m o a m o* koji u drugoj ne nalazimo, a iz druge smo uzeli izraz *s'm i r o m* kojega nema u prvoj.

Stručnjak za jezik čitajući klišku matrikulu sigurno može osjetiti stanovitu draž jezične starine, makar se radi o dokumentu koji je pravne naravi. Osim toga je to prijevodna jezična građa koja je mjestimice pračena i ponekom nespretnošću prevodiočeva prevođenja sadržajnih sklopova iz jednoga jezika u drugi. Već u prvom poglavlju osjeća se jedna takva prevodiočeva nespretnost. Ovdje se naime izlaže koja je svrha kliške bratovštine,

što izabira »*ottar Prisuetoga Sakramenta, za uzdersatiga i upraugliati sistim sue ono stose bude vece moci na slau Boxiu i spasegine nassi Dussa, i nassi mertui, i zapouigeno iedan napridak za da bude Bratinscko zdrusegne a za skratiti zlocie i oppacine . . .*«

Promatrana s pravnog stajališta, i kliška se matrikula već na prvi pogled pokazuje kao dokument s brojnim i vrlo naglašenim penalnim ili kaznenim stavkama i naglascima. Sama riječ pena ili kazna navodi se u različitim kontekstima desetak puta navedena, i to u slijedećim oblicima:

pena 1 librice uoska,
(pena) po librice uoska,
pena libara pet,
pena pet libara,
pena od dva soldina,
pena (tri puta zaredom),
pena od pet libara,
pena od libara pet,
pena od dva soldina,
pena od libara deset;
pedipsa od praude (jedanput),
tužba praudi (jedanput).

Potpuna lojalnost i apsolutna podvrgnutost vlasti — od strane ove »*siromašne skule sv. Sakramenta*« — više je nego očita.

U trećem poglavlju, na samom početku matrikule, govoreći o primitku kojega novoga člana u bratovštinu, navodi se dužnost i budnost svega bratimskog zbora da se skupno ispita i prosudi moralni lik — »*iedali iest noui Bratim dobar ckerscianin, i uiran sudit našeg Priusvisenoga Principa . . .*«

I tek podoban u smislu navedenih dvaju uvjeta kandidat je putem glasanja balotanjem bio primljen u bratimski zbor. Ako se ne bi kandidat našao u propisanim odlikama »*ne naodećiga ima biti udi gl poucen i nazada poslan*«.

Bez dopuštenja vlasti bilo je zabranjeno svako bratimsko zborovanje. Ako bi se slučajno održalo kakvo zborovanje bez takve suglasnosti, slijedi »*pena od libara deset*«, a sve što bi bilo eventualno zaključeno imalo se »*odbaciti i u ništare obratiti koliko da nigdar nije bilo zboreno*«.

Isključuje se također svaki ugovor i odredba unutar članstva skule sv. Sakramenta bez prethodnog odobrenja i naknadne potvrde »*od istoga nasega Gospodina Prouidura kako iziskuiu zakoni dobre upraue od nasega Privedroga Principa*«.

Ne zna se je li i koliko je u praksi dolazilo do konflikata te vrsti u ona vremena na Klisu. Vjerojatno i nije bilo značajnijih sukoba jer je poznato da su takve bratovštine odgovarale mletačkoj vlasti, njima se podupirao sam autoritet vlasti, a sami bratimi pučani imali su unutar bratovštine »*nadomjestak vlasti, nekakva upravljanja*. Mogli su nekoga birati, nekome zapovijedati i za svoju zajednicu stvarati djelotvorne odluke . . . I na taj su način mogli davati oduška svojim ambicijama, budući da se u feudalnom društvu drukčije nisu mogli domoći ni časti ni vlasti.«²

Zanimljivo je ukazati i na još poneki detalj iz kliške matrikule koja unatoč svojim općenitim odredbama, per negationem, ocrtava neke istupe od strane bratima. Riječ je o specifičnim negativnim istupima kojima se matrikula bavi statutarno i naravno — kazneno. Da nije takvih pojava znalo možda i češće bivati, vjerojatno ne bi ušli u tekst izričitih odredaba, ne bi ih bilo razložno spominjati.

Šesto poglavlje naređuje i zahtijeva od bratima mir i red, međusobno poštivanje — *»a ne psouatise mnogo vecie cinit magnenine rukami na orusie iedan protiua drugomu.«*

Nije, dakle, pretjerano zaključiti da su se bratimi zaista ponekada znali međusobno grditi i sukobljavati do te mjere da bi se čak mašali oružja, vjerojatno samokresa, puške nabijače, sablje ili kakvamudrago sječiva:

U jednoj drugoj stavci zanimljivije i puno vjerojatnije se ocrtava jedna drugačija crta iz sama mentaliteta i karaktera kliških bratima, a to je sklonost nesmiljenoj šali te izrugivanju pojedinaca. O tome nas izvještava poglavlje XIV. *»Ter akobise nassa koi Bratim gouoreci u zboru u pomoć nasse skule, i za mir Bratimski, i da bi ga kokod smeo gouorecimu daie Dotur olibiga smuciva skoim ricima nepodobnim ili nedostoimim ima platiti skuli deset soldina.«*

Odredba pak trinaestog poglavlja nalaže eventualnom okrivljeniku bratimu da se ima sam braniti pred svima otvoreno i to u pokornom stavu, bez kape na glavi — *»... imati ce oni isti mirnim nacinom i kapom u ruci odgouriti i reci suoiu stvar za suoie obragnenie, a sui ostali bratimi imadu siditi smirom...«*

Potrebno je napomenuti i pravopisna obilježja tih dvaju rukopisa, makar se i ne može govoriti o dosljednom pridržavanju određenih pravila pisanja. Naš pisar, čini se, izvan strogo pravopisnih normi, drži se više svojih spontanih navika pisanja.

On se na svoj način slobodno služi i rimskim i arapskim brojevima. Na velikoj listini matrikule on rimskim brojkama označava naslove poglavlja i sama poglavlja. U matrikuli, koju ispisuje u knjigu, naslove poglavlja numerira arapskim, a poglavlja rimskim brojevima. U pisanju rimskih brojeva na svoj način piše brojku devet (VX), četrnaest (XIII) i brojku devetnaest (XVIII).

Pravopisne znakove točku i zarez malo upotrebljava, često ih zaboravlja staviti gdje bi inače trebalo da stoje. Malo i veliko slovo upotrebljava također ponajčešće proizvoljno.

Kao što je i shvatljivo za ono vrijeme, u hrvatskoj slovnici još nisu postojali posebni, današnji distinktni znaci za pisanje slova: č, ć, ž i š. Pri pisanju i naznačivanju ovih slova naš se pisar pomaže raznoliko: ss = s, s = š, sf = š, x = ž, s = ž; c sa malom kvačicom ispod crte jednako je slovu é i ċ; gn = nj, gli = lj, ll = l, l = lj, i = j, u = v.

Navedene i druge neke karakteristike rukopisanja najočitiije su iz sama rukopisa, rukopisnog faksimila i autentičnog teksta kliške matrikule što ga ovdje u cijelosti donosimo.

PRIOLOG

SKAZANIE OD OVI POGALUGLIA KOIE
SLIDE ISTUMACENO
IZ IEZIKA LATINSKOGA
G:G: 1794 18 MAIA

POGLAUGLIE I

U ouomuse nalazi kakosu Bratimi odabrall ottar S:Sakramenta

POGLAUGLIE II

U ouomuse nalazi dusnost akobise koi ottio zapisat u Skulu Suetoga Sakramenta

POGLAUGLIE III

Dusnost koiu imadu Bratimi uciniti pria negolibi primili iednoga u Skulu S:Sakramenta

POGLAUGLIE IV

Dusnost koiu imadu Bratimi kada koi Bratim umre kod kucie illi uanka mista

POGLAUGLIE V

Po isi nacin kako u 4 akobi koi od Kucie istoga Bratima umro

POGLAUGLIE VI

Nacin kako Bratimi imadu stati u zboru

POGLAUGLIE VII

Dusnost koia se ima uciniti kada primine koi Bratim

POGLAUGLIE VIII

Dusnost koiu imadu imati Bratimi akobi koi izuainschi ostauio Koiu stuar u Kripost od daroustine Skuli Suetoga Sakramenta

POGLAUGLIE VX

Penu koiu ima platiti oni koi nebi ottio primit staresinstuo

POGLAUGLIE X

Nacin kakose imadu suake Godine prmigniuati starisine i ostalo dilouati koliko iziskuie gnioua Dusnost

POGLAUGLIE XI

Nacin kolikose more arcit kadasse promignuii staresine i ostala dila i pokora

POGLAUGLIE XII

U ouomu poglaugliu naodisse dusnost koiu ima imati Xupan od Skule

POGLAUGLIE XIII

Kako iedan za drugoga neima gouriti u zboru negoli on isti illi prau illi kriiu i kako suaki ima siditi na suoie misto.

POGLAUGLIE XIII

Penu koiu ima platiti oni koibi smeta drugomu koibi ottio gouriti u pomc Skule i za mir bratinski

POGLAUGLIE XV

Da brez dopustegnia God Prouidura nemorese uciniti niedno sabragnegne illi skup

POGLAUGLIE XVI

Takoger necese moci uciniti niedan ugouor akose pria neprikase Gospodinu Prouiduru

POGLAUGLIE XVII

Misto u komuse imadu postauiti iaspere i kliuci di imadu stati, i u Koga

POGLAUGLIE XVIII

Nacin kakose imadu usdersati stuari od Skule i na koi nacin upraugliati

POGLAUGLIE XVIII

Dusnost koju ima oni koibi offita imagne od Skule, i man kaiuci penu koju ima platiti

POGLAUGLIE XX

Nacin kakose ima suaka stuar proci po Balotam

POGLAUGLIE XXI

Dusnost kogase pristoi dersati Kliuce od uoska i robe cerkoune i na koi nacin

U IMME BOGA AMEN

U imme Occa, i Sina i Dua Suetoga, i Slaune uazda B: D: M: Slaua cast i postegne Prisuetomu Sakramentu, koi iest nase uffagne, i radost.

I

Mi bratimi imenouani Chlisani nadanuti od Dua S: Sdruseni u Criqui Slaune Diuce od Uznesgnia odabrali iesmo Ottar Prisuetoga Sakramenta, za uzdersatiga i upraugliati sistim sue ono stose bude vece moci na slauu Boxiou i za spasegne nassi Dussa, i nassi mertui, i zapouigeno iedan napridak za da bude Bratinscho zdrusegne a za skratiti zlocie, i oppacine koie bisse mogle zgoditi megiu nami.

II

Sui oni koibisse ottili zapisati u nassemu Bratimstvu imatice odma izbroiti oniko koliko bude odregeno od nas Bratie.

III

Da pria negobi primili iednoga u nasoi Schuli imadu se skupiti i sastauiti zdrusegne od Bratima ter razuiditi dobro iedali iest noui Bratim dobar cherscianin, i uiran sudit nasega Priusvisenoga Principa, i naodeciga u suemu ouomu u isto urime bitice Balotan na balote a inacie naodeciga ima biti udigl pouracen i nazad poslan.

IV

Sui Bratimi bitice dersani pratiti Criqui i sprouoditi mertuoga bratima pod penu iednu libricu uoska, i ioster pomoc u sprouogegniu istoga merttuoga Bratima, i ostalima od Kucie gnegoue ter akobi koi pomanka platitice samo po librice uoska, u koie urime imatice dokazati olli Xupan olli Gastalei priminucie Bratinsko, olli koie drugo od gnegoue Kucie, Mertuoga bitice s prosesiunom dignut od gnegoue Kucie a ne cekatiga kod cerque, illi po putim, i zatu sueru iesmo prisli za da kerscianskim, i nacinom podobnim bude pokopan.

V

Akobi pako koi nas Bratim umro uanka ouoga mista, oli koie drugo cegliade od gnegoue Kucie bitice dersani Bratimi zdignutiga sest miglia daleko odaulen na arce istoga mertuoaga.

VI

Da Bratimi u zboru imadu stati u miru sideci suaki na suoie misto postegne nositi iedan drugomu kako iziskuie dusnost a ne psouatisse mnogo uecie cignit magnegne rukami na orusie iedan protiuu drugomu pod penu libara pet za zdignuti suakomu onomu koibi pristupio illi pogerdio u iednu stuar kakose naodi zabiliseno u ouomu poglaugliu ossim pako pedipse od praude.

VII

Da isti dan od priminucia koga nasega Bratima imase ciniti kantati iednu missu slideci ioster vecerniu od mertui u isti dan, ossobito pako suaki bratim izbroitice cetiri soldina za koie bitice receno toliko sueti missa za gnegouu dussu.

VIII

Odreguiemo da akobi koie drugo cegliade ostauilo koiu godir daroustinu po tastamentu nasoi Postouanoi Schuli imamu biti recena iedna missa kantana slideci mu ioster uecergniu od mertui kako zgora, kadbi stuar bila dilouana istinito po milosergiu po ti nacin i d'Redounicma koima bitice ucigneno akobi pako i oni dilouali s' nasom Braciom s'ostaugliegnem.

VX

Akobi koi Bratim neotio priat ono staresinstuo koiebimu Bracia dala platice penu od libara pet.

X

Dasse imadu suake godine promignuati Chariche, olliti Staresinstua od Skule toiest Succu, Xupani, Procuraturi i Gastalci, i oni imatice upraugliati suaki kako komu iziskuie dusnost od dobre upraue Bratinsche razmisgliegne, i dobra od iste takoger prouigiati sue ono stobi od potribe billo; po ti nacin suake godine Starisine stare imatice prikazati uirnim i gliubeznim nacinom sue conte starisiam nouim prid licem Gospodina Prouidura nasega, illi Kancelira s'ulazegem od Bratima, i poslin privigegnia od Konata naodeci se isti dusni, i prosausi dana ossam poslin recenoga priuigegnia pastice u penu od dua soldina na suaku libru namigneno nasoi siromaskoi skuli.

XI

U urime od promigagnia Starisina nemorese sarciti iaspri iz Skule visse od grossa nastaugliaiuci ioster da isti vladaoci od Skule osim araca mali prikogodine nemogu arciti visse od iednoga grossa brez dopustegnia Gospodina Prouidura, a dosavsi do deset grossa tadase imadu prikazati Gospodinu Generalu, za odersat Dekret dopustivi pod penu koibi suprotiua possa ouomu poglaugliu imatice platiti oni od suoga sue arce koiebi bile ucignene.

XII

Da suaki Xupan bude dersan scagiati dugoue od Skule takoger pene, oliti usugegna od Bratima, koi akobisse otkrili neposlussni u scagiagniu od gnioe dusnosti imase protiua onomu illi onima tuzbu uciniti praudi.

XIII

Da kada Starissine od Skule skodilibi od koga Bratima iste pene da nesmi nijedan covik reci zagn ric za gnegovo obragnegne ni u gnegou kripost — daklen za smesti, i odbaciti suaku smutgniu, ma da on isti imatice mirnim nacinom skapom u ruci odgouoriti i reci suoiu stuar za suoie obragnegne, a sui ostali Bratimi imadu siditi s'mirom suaki na suoie misto a ne prioditi tamo amo priko Kucie zbarske, akobi pako obstrukouan odgouorio nepostenim i nedostoinim nacinom, illi serditosciom i tada akobise nassa kokod dabiga branio ondace toliko iedan kolikodrugi platiti penu od pet libara Skuli.

XIII

Ter akobise nassa koi Bratim gouoreci u zboru u pomoc nasse Skule, i za mir Bratinschi, i dabiga kokod smeo gouorecimu daie Dotur olibiga smuciuu skoim ricima nepodobnim ili nedostoinim ima odma platiti Skuli deset soldina.

XV

Dase nemore uciniti sabragne, oliti niedan skup od nassi Bratima ako pria starisine nebudu imali dopustegne od nasega Gospodina Prouidura pod penu od libara deset akobi koi uciniu i oua pena biua odnas odregena nasoi skuli, i ono stobi bilo ucigneno ili dilouano brez dopustegna recenoga imase odbaciti, i unistare obratiti koliko da nigdar nije bilo zboreno.

XVI

Takoger nemorese uciniti ugouor ni odregegne od niedne uersti akoli pria nebude dato u razboritu razumgliegniu Gospodina Prouidura, i balotano, i inacie cineci razumise za nisto da bude kakoie imenouano ioster od zgora, i ioster ako nebude potuergeno od istoga nasega Gospodina Prouidura kako iziskuiu zakoni dobre upraue od nasega Priuedroga Principa.

XVII

Da suaki soldin koibisse skupio illi od litine illi od lemosine, illi od koie drughe versti od razloga nasse Skule imaduse postauti u Skrigniu od iste Skule koiace biti utuergena trima Kliucam, iedan od koi ima stati uazda u ruke Gospodina Prouidura nasega, drugi u ruke od Succa, a treci u ruke Xupanue.

XVIII

Za da uzdersana budu imagna iliti dobra oue Skule i u bogliu uprauu od pisma imasse odma uciniti arac od sest libara sueru koia tri ima biti pisano Talianski, a u druga tri aruaski sueru peruoga bitice upisano Chatastich toiest u komuce biti upisana sua imagnia iste Schule suoim measima (z) qielli fitancie Decime, i suaka ostala intrada, kako ioster sue arce prosasne, i koiese naode takoger na dospitku istoga libra imaduse ispisati na nacin od inuentaria sue ono stose uzdersi toiest robu i ostalo. U drugomu imaduse zabilisiti nasse naredbe s poglauglima ugouaragna, odregegnia, potuergegnia od nasega Gospodina Prouidura, a treci bitice ioster zuan suakidasgni oliti libar od Konata u komucese stauti sua pisma toliko od primgliegnia koliko od arca od Gastalazza, i to na suaia urimena nastaugliaiuci dase nemore bilisiti na recenom libru od Konata pria negose priuidu Konti, dali Starisine od Schule imadu dersati na stranu zabiliseno sue ono stossu sarcili, illi primili u suoie urime od Godiscia suoga uuladagnia, za da pako poslin morese printiti, i upisati sueru istoga libra od slusbe gnioe.

XVIII

Suaki nas Bratim, oli koi drughi koibi dersao illi naffitanciu, illi na Decimi, illi na drughi nacin im magne od Skule imatice platiti postenim nacinom gnegou dugh u oni dan za koibi bilo ugouoreno inacie pastice u penu od soldina na suaku libru namigneno ouoi nasoi Skuli.

XX

Da suaka naredba i upucegnia od dobre upraue, i ostala imadu biti proglasena od Succa i Xupana, i ostali Vulagnia za da bude Balotano imaduci suaka naslidouana i recena stuar proci po Balotam, toiest s'Pusulam, i Balotam inacie cineci razumisse suaka od niedne kriposti.

XXI

Da uosak i ostala roba Cerkouna imade stati zatuoreno pod Kliucima, koi imadu pak stati u onoga kogase pristoi tako imatice pomgliu toliko od uoska koliko od robe.

SUERRA	SLAUA	I	SUERRA
OD	CAST i POSTEGNE	UAZDA	OD
MATRIKULE	PRISUETOMU	BLASENOI	MATRIKULE
ISTU	SAKRAMENTU	D. M.	ISTU
MA	U UIKE	OD UZNESE	MA
CE		GNIA	CE
NA			NA
PO			PO
MENI		UIKON	MENI
IUANU			IUANU
CULAPU			CULAPU

I OUA MATRICULA ZGOR ISPISANA OSIM POTUERGENIA
GOSPODINA PROUIDURA PETRA MOROSINCA BI IOSTER
POTUERGENO OD GOSPODINA GENERALA NICOLE
ERICCE
GODISCIA
GOSPODINOVA
NA SES.....

BILJEŠKE

¹ Vidi: *Ivan Ostojić*, Stara bratovština presv. Tijela Kristova u Splitu, Bogoslovska Smotra XLV br. 4, Zagreb 1975—1976, str. 479—488 i XLVI br. 3, str. 307—320.

² *I. Ostojić*, na istome mjestu.

³ *Lovre Katić*: Veza Primorske Dalmacije kroz Kliški prolaz od prethistorije do pada Venecije, JAZU — Starine, knjiga 51, Zagreb 1962, str. 399.

REGISTRE MATRICULE DE LA CONFRÉRIE DU ST-SACREMENT
DANS LA PAROISSE DE KLIS

Marijan Ivan Čagalj

L'auteur décrit le Registre matricule ou Statut de l'ancienne confrérie du St-Sacrement de la Paroisse de Klis, près de Split, dont on ignore la date de fondation mais dont on sait qu'elle a été active au cours des XVIIIe et XIXe s. jusqu'aux années 40 du XXe s.

Outre sa valeur historique et culturelle, l'auteur fait remarquer l'intérêt linguistique qu'il présente pour la fin du XVIIIe s. en tant que document de cet espace linguistique à l'époque de l'administration vénitienne en Dalmatie et de l'italien qui était alors la langue officielle.

Le Registre matricule de Klis est écrit en croate. Il en existe deux textes manuscrits. L'un, sur parchemin, est orné de dessins graphiques, certifié par les autorités locales vénitiennes, signé par le traducteur du Registre matricule, Ivan Culap, et daté de 1794. L'autre texte manuscrit dans le livre administratif de l'église de Klis pour les années 1742—1764 est de la même main, daté de la même année, mais sans texte de conclusion ni signature de traducteur. L'auteur est d'opinion qu'Ivan Culap, originaire de Klis, est le copiste de ces deux textes. Suit une comparaison des deux textes dans leur ensemble, avec l'accent mis sur les détails intéressants de chacun des chapitres concernant le règlement et la fonction du Registre matricule en question.